

ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ

ФІДРЯ Юлія Олександрівна

343.163(477)
УДК 352.075 (477)

**ДІЯЛЬНІСТЬ ПРОКУРОРА В КОНТРОЛЬНИХ СТАДІЯХ
КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ**

Спеціальність 12.00.10 – судоустрій; прокуратура та адвокатура

АВТОРЕФЕРАТ
на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Одеса – 2010

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Одеській національній юридичній академії
Міністерства освіти і науки України

Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор
ДОЛЕЖАН Валентин Володимирович,
Одеська національна юридична академія,
професор кафедри організації судових
та правоохоронних органів

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України
РУДЕНКО Микола Васильович,
Харківський національний університет імені
В.Н. Каразіна, завідувач кафедри правосуддя;

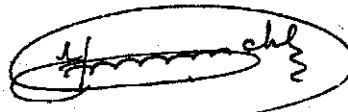
кандидат юридичних наук, професор
МАРОЧКІН Іван Єгорович,
Національна юридична академія України
імені Ярослава Мудрого,
завідувач кафедри організації судових та правоохоронних
органів

Захист відбудеться «*04*» лютого 2010 року о 10.00 годині на засіданні
спеціалізованої вченої ради Д 41.086.03 в Одеській національній юридичній
академії за адресою 65009, м. Одеса, Фонтанська дорога, 23.

З дисертацією можна ознайомитись у науковій бібліотеці Одеської національної
юридичної академії за адресою: м. Одеса, вул. Піонерська, 2.

Автореферат розісланий «*05*» січня 2010 року

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

П.П. Музиченко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Демократизація суспільства в умовах створення в Україні нової моделі соціально-економічного і політичного розвитку тісно пов'язана із реформуванням законодавства, його наближенням до кращих європейських і світових зразків. Вирішення проблеми захисту прав і свобод людини і громадянина має при цьому органічно поєднуватися з протидією злочинності, усуненням її причин та умов, що сприяють вчиненню злочинів. Велику роль у цьому відіграє точне і однакове застосування органами розслідування, прокуратури і судами кримінально-процесуального закону з метою захисту прав потерпілих від злочину, осіб, підданих кримінальному переслідуванню; інтересів держави і суспільства.

Упродовж минулого і нинішнього десятиліть було чимало зроблено для удосконалення кримінально-процесуального законодавства і законодавства про діяльність прокуратури у кримінальному процесі, зокрема в результаті «малої судової реформи» 2001 року. Проте не всі актуальні питання при цьому були вирішені і, більше того, з'явилися нові проблеми, обумовлені недостатньою виваженістю деяких законодавчих новацій. Українцям затягнувся процес прийняття нового Кримінально-процесуального кодексу України.

У діяльності судів з розгляду кримінальних справ ще має місце чимало порушень законності. У зв'язку з цим першочергового значення набуває виправлення судових помилок на контрольних стадіях кримінального процесу, до яких відносяться апеляційне, касаційне і виключне провадження.

Особливе місце серед ініціаторів перегляду рішень судів першої інстанції у кримінальних справах і учасників розгляду цих справ в судах апеляційної та касаційної інстанції відіграє прокурор. Маючи рівні процесуальні права з підсудним, захисником, потерпілим, його представником, прокурор був і залишається носієм принципово інших обов'язків, що впливають з його правоохоронного статусу в суспільстві.

Проблеми участі прокурорів у контрольних стадіях процесу були предметом досліджень таких науковців, як Ю. Аленін, Н. Бобечко, І. Вернидубов, Ю. Грошевой, Ю. Гурджі, Л. Давиденко, В. Долежан, П. Каркач, М. Косюта, О. Костюченко, Р. Куйбіда, Л. Лобойко, В. Маляренко, І. Марочкін, О. Михайленко, І. Мірошников, М. Пашковський, Ю. Полянський, В. Попелюшко, М. Руденко, В. Серета, В. Тertiшник, В. Тищенко, В. Фінько та інших (Україна); В. Алексеев, К. Амїрбеков, В. Басков, М. Ведішев, М. Громов, Л. Карнеєва, Н. Ковтун, В. Маслов, І. Мухін, І. Перлов, І. Петрухін, В. Познанський, А. Резниченко, М. Строгович, А. Тушев, С. Шестакова та інших (Росія), визначних дореволюційних дослідників В. Случевського, І. Фойницького.

Проте проблеми діяльності прокуратури в контрольних стадіях кримінального процесу є настільки складними і багатоплановими, що

потребують продовження ґрунтовних наукових досліджень у цьому напрямку, особливо у зв'язку із перспективою прийняття нового Закону України «Про прокуратуру» і нового Кримінально-процесуального кодексу України. На особливу увагу заслуговує науковий аналіз участі прокурорів у зазначених вище стадіях кримінального процесу.

Усе це підтверджує актуальність проведеного в роботі комплексного дослідження участі прокурора в перегляді судових рішень у кримінальних справах.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію підготовлено відповідно до перспективного плану наукових досліджень Одеської національної юридичної академії «Традиції та новації в сучасній українській державності та правовому житті» на 2006-2010 роки (державний реєстраційний номер 0106U004970) і плану науково-дослідної діяльності кафедри організації судових та правоохоронних органів, який є складовою частиною зазначеного перспективного плану.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є комплексна розробка теоретичних і практичних аспектів участі прокурора в апеляційному, касаційному і виключному провадженні у кримінальних справах. Для досягнення цієї мети в роботі поставлено і вирішено такі завдання:

дослідити еволюцію розвитку стадій перегляду судових рішень у кримінально-процесуальному законодавстві України;

здійснити порівняльний аналіз сучасного стану і перспектив розвитку цієї частини кримінально-процесуального законодавства та відповідних норм радянського законодавства, законодавства Російської Федерації з урахуванням можливих змін у чинному та новому КПК України;

визначити особливості правового статусу прокурора як учасника процесу перегляду рішень судів у кримінальних справах загалом і на окремих контрольних стадіях кримінального судочинства;

вивчити і проаналізувати практику участі прокурора у відповідних стадіях процесу на основі матеріалів кримінальних справ і судових рішень;

сформулювати і внести пропозиції щодо удосконалення правового статусу прокурора як учасника контрольних стадій кримінального процесу;

внести пропозиції щодо удосконалення організації діяльності прокурора з ініціювання перегляду судових рішень та його участі в апеляційному, касаційному провадженні і в перегляді судових рішень в порядку виключного провадження.

Об'єктом дослідження є коло кримінально-процесуальних правовідносин, пов'язаних з участю прокурора у контрольних стадіях кримінального судочинства.

Предметом дослідження є кримінально-процесуальне законодавство, яке регламентує участь прокурора в апеляційному, касаційному провадженні і у перегляді судових рішень в порядку виключного провадження.

Методи дослідження. Методологічною основою роботи є загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання. Як універсальний і

загальнонауковий було використано діалектичний метод, завдяки якому діяльність прокурора в контрольних стадіях кримінального процесу та проблеми судочинства в цій сфері розглянуті в їх постійному розвитку і взаємозв'язку при усуненні суперечностей. Для дослідження генези контрольних стадій кримінального процесу використано історико-правовий метод. Логіко-правовий метод і метод системного аналізу застосовано у процесі тлумачення окремих актів законодавства в їх системному зв'язку з іншими законодавчими актами. За допомогою порівняльно-правового методу зіставлялись положення чинного КПК та його офіційного проекту (реєстр. № 1233 від 13 грудня 2007 року), норми кримінально-процесуального законодавства України, Росії та інших держав, а також правові позиції судів і прокурорів при розгляді справ. За допомогою догматичного методу виявлялися недоліки норм законодавства і нормативних актів Генерального прокурора України і формулювалися пропозиції щодо їх удосконалення. Використання аналітичного методу дозволило оцінити позиції окремих науковців з розглянутих у роботі проблем. За допомогою соціологічного методу з'ясувалася думка прокурорів і суддів з окремих питань, висвітлених у роботі.

Емпіричною основою дослідження є статистичні дані про результати перегляду судових рішень у контрольних стадіях кримінального процесу, матеріали 110 кримінальних справ і 250 вивчених судових рішень, практика діяльності прокуратури у цій сфері.

Наукова новизна одержаних результатів. Дисертація є першим у незалежній Україні комплексним монографічним дослідженням, присвяченим правовому статусу прокурора як учасника перегляду судових рішень у контрольних стадіях кримінального процесу.

У дисертаційній роботі:

уперше:

сформульовано авторські варіанти визначень апеляційного провадження, касаційного провадження, провадження у зв'язку з нововиявленими обставинами, виняткового провадження;

доведено, що вітчизняним інститутам апеляційного і касаційного провадження властиві елементи ревізійного перегляду судових рішень;

запропоновано доповнити статтю 370 КПК України новою частиною такого змісту: «Суд апеляційної та касаційної інстанції може з урахуванням матеріалів справи визнати істотними такі порушення кримінально-процесуального закону, які безпосередньо обумовили необґрунтованість вироку, постанови або ухвали суду»;

обґрунтовано особливу роль прокурора як учасника кримінального процесу, який здатен мінімізувати можливі негативні наслідки застосування принципу диспозитивності оскарження судових рішень, взявши участь у розгляді справи на будь-якій стадії процесу;

сформульовано висновки, що завдання прокурора-учасника контрольних стадій кримінального процесу поділяються на *основні*: а) продовження підтримання державного обвинувачення за наявності підстав;

б) сприяння виконанню вимог закону про всебічний, повний і об'єктивний розгляд справ та постановленню судових рішень, що ґрунтуються на законі; в) захист прав і свобод учасників процесу і *додаткові*: а) недопущення набрання законної сили і виконання незаконного та необґрунтованого судового рішення; б) своєчасне ініціювання перегляду неправосудних рішень; в) виявлення злочинних правопорушень представників органів розслідування, суддів та деяких інших учасників процесу при перегляді судового рішення за нововиявленими обставинами;

обґрунтовано, що участь прокурора у розгляді справ у суді апеляційної і касаційної інстанцій у разі, коли представник прокуратури не подавав апеляції і касаційного подання, спрямовано на сприяння забезпеченню законності судочинства, захист прав учасників процесу, реалізацію принципу змагальності за присутності сторони захисту, обстоювання думки про залишення судового рішення без змін за наявності для цього підстав;

запропоновано на законодавчому рівні (у КПК і Законі України «Про прокуратуру») закріпити не лише право, але й обов'язок прокурора ініціювати, за наявності підстав, перегляд незаконних і необґрунтованих судових рішень;

визнано за необхідне закріпити в КПК України у загальному вигляді обов'язковість участі прокурора в апеляційному розгляді справ, а також у розгляді справ відповідно до пункту 2 частини 1 статті 400-4 КПК, назвавши для зручності термінології таке провадження винятковим провадженням; передбачити у КПК право прокурора, який безпосередньо подав апеляцію чи вніс касаційне подання, на участь у розгляді їх судом відповідної інстанції;

запропоновано передбачити у КПК України, що прокурор, який бере участь у перегляді судових рішень судами вищих інстанцій, дає вмотивовані висновки щодо законності рішень, обґрунтованості процесуальних актів прокуратури та інших посадових осіб, які здійснювали провадження у справі;

внесено пропозицію віднести вирішення усіх процесуальних питань перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами до компетенції прокуратур обласного рівня;

обґрунтовано, що участь прокурора у перегляді судових рішень за нововиявленими обставинами охоплює такі етапи його діяльності у сфері кримінального судочинства: проведення розслідування нововиявлених обставин за нормами КПК, порушення кримінальної справи за фактами фальсифікацій та інших злочинних порушень при розслідуванні і розгляді справи, нагляд за розслідуванням, участь у судовому розгляді за правилами перегляду судових рішень у касаційному порядку;

до галузевого Наказу Генерального прокурора України від 19 вересня 2005 року № 5 гн «Про організацію участі прокурорів у судовому розгляді кримінальних справ та підтримання державного обвинувачення» запропоновано внести такі зміни і доповнення:

а) доповнити пункт 1.6. вказівкою щодо заміни прокурора, призначеного для участі у розгляді справи апеляційною чи касаційною інстанцією, у разі

принципових розбіжностей з приводу позиції у справі при погодженні висновку;

б) доповнити пункт 9 абзацом такого змісту: «Керівникам прокуратур особисто брати участь у розгляді судами апеляційної і касаційної інстанції найбільш складних і резонансних справ»;

удосконалено:

аргументацію щодо скасування обмеження однорічним строком перегляду виправдувального вироку з ініціативи прокурора, потерпілого чи його представника;

міркування щодо потреби надати прокурору право ініціювати перед судом касаційної інстанції питання про зупинення виконання покарання щодо осіб у місцях позбавлення волі до остаточного перегляду судового вироку щодо них, а суду вирішувати дане питання;

аргументацію на користь можливості оскарження в судовому порядку постанови прокурора про відмову у розслідуванні нововиявлених обставин;

набули подальшого розвитку:

пропозиції щодо удосконалення апеляційного і касаційного провадження у кримінальних справах;

міркування щодо потреби розширення кола працівників прокуратури, яким надано право вносити апеляційні подання.

Практичне значення одержаних результатів. Сформульовані в дисертації положення можуть бути використані у:

правотворчості – для розвитку законодавства про прокуратуру та кримінально-процесуального законодавства;

правозастосовчій сфері – для удосконалення організації діяльності прокурорів щодо участі у контрольних стадіях кримінального процесу (акт впровадження № 3-1785 від 15 травня 2009 року апеляційного суду Волинської області; акт впровадження № 3/1974 від 17 липня 2009 року апеляційного суду Рівненської області; акт впровадження від 30 липня 2009 року прокуратури Волинської області);

науково-дослідній сфері – для подальших наукових досліджень діяльності прокуратури у кримінальному судочинстві;

навчальному процесі – при викладанні навчальних дисциплін «Судові та правоохоронні органи України», «Прокурорський нагляд» і «Кримінально-процесуальне право» (акт впровадження № 3/2390 від 13 липня 2009 року Волинського національного університету імені Лесі Українки).

Апробація результатів дисертаційного дослідження. Основні положення дисертації доповідалися на міжнародних і регіональних наукових конференціях у ВНЗ: «Актуальні питання реформування правової системи України» (м. Луцьк, 28 травня 2005 р., 2-3 червня 2006 р., 1-2 червня 2007 р., 30-31 травня 2008 р.); «Формування правової держави в Україні: проблеми і перспективи» (м. Тернопіль, 11 квітня 2008 р., 24 квітня 2009 р.); «Актуальні проблеми юридичної науки» (м. Хмельницький, 26-27 жовтня 2007 р., 28-29 листопада 2008 р.); «Проблеми вдосконалення правового забезпечення прав та основних свобод людини і громадянина в Україні» (м. Івано-Франківськ,

22 квітня 2005 р., 28 квітня 2006 р., 20 квітня 2007 р.); «Верховенство права у процесі державотворення та захисту прав людини в Україні» (м. Острог, 30-31 травня 2008 р.); «Актуальні проблеми формування громадянського суспільства та становлення правової держави» (м. Черкаси, 5-6 червня 2008 р.); «Визначальні тенденції генезису державності і права» (м. Миколаїв, 23-24 листопада 2007 р.); «Развитие государственности и права в Украине: реалии и перспективы» (м. Сімферополь, 24 квітня 2009 р.); «Правове життя сучасної України» (м. Одеса, 29-30 травня 2009 р.). Всі тези виступів опубліковані.

Публікації. Основні теоретичні висновки і практичні пропозиції, що містяться у дисертації, сформульовані у двадцяти трьох одноосібних публікаціях, у тому числі в семи наукових статтях у збірниках, що входять до переліку наукових фахових видань, затверджених ВАК України.

Структура дисертації обумовлена метою, предметом і завданнями дослідження. Дисертація складається із вступу, чотирьох розділів, які охоплюють десять підрозділів, висновків (за розділами і загального), додатків та списку використаних джерел (200 найменувань). Повний обсяг дисертації – 224 сторінки, з них основного тексту – 195 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність теми, підкреслено зв'язок роботи з науковими планами і програмами, окреслено завдання, об'єкт, предмет і методологію дослідження, розкрито наукову новизну дисертації, теоретичне і практичне значення, містяться відомості про апробацію дисертації.

Перший розділ «Роль прокурора в забезпеченні законності у контрольних стадіях кримінального процесу» складається з двох підрозділів і присвячений загальній характеристиці контрольних стадій кримінального процесу в контексті судово-правової реформи та аналізу завдань прокурора на цих стадіях.

У **підрозділі 1.1. «Судово-правова реформа і основні напрямки вдосконалення контрольних стадій кримінального процесу»** відслідковано процес формування та розвитку системи контрольних стадій кримінального процесу, який відбувався у ході судово-правової реформи в Україні. Висловлено думку, що всі контрольні стадії кримінального процесу у їх сучасному вигляді було визначено в результаті «малої судової реформи» 2001 року, зокрема, відновлено такий демократичний інститут судочинства як апеляційне провадження, отримало новий зміст касаційне провадження, колишнє наглядове провадження трансформовано у виключне провадження, а провадження у зв'язку з нововиявленими обставинами зберегло своє значення, хоча й потребує вдосконалення. Зроблено висновок, що якісний стрибок у правовому забезпеченні контрольних стадій кримінального процесу повинен бути зроблений шляхом прийняття нового КПК, який забезпечив би комплексне правове регулювання цього інституту.

У підрозділі 1.2. «Завдання участі прокурора у перегляді судових рішень в апеляційному, касаційному порядку та в порядку виключного провадження» досліджено особливості правового статусу прокурора, який бере участь у розгляді кримінальних справ як судом першої, так і вишестоящих інстанцій.

Прокурор у кримінальному судочинстві на всіх його судових стадіях займає процесуальне становище сторони, що має рівні можливості для обґрунтування своєї позиції, проте різні обов'язки та процесуальні засоби. властиві винятково прокуророві як представнику органу публічної влади, призначеного для захисту прав громадян-учасників кримінального судочинства, інтересів суспільства і держави.

Зроблено висновок, що основними завданнями прокурора-учасника контрольних стадій кримінального процесу є: а) продовження підтримання державного обвинувачення за наявності підстав; б) сприяння виконанню вимог закону про всебічний, повний і об'єктивний розгляд справ та постановленню судових рішень, що ґрунтуються на законі; в) захист прав і свобод учасників процесу.

Звернуто увагу на те, що діяльність прокурора в суді носить змішаний характер. Проте у стадіях перегляду судових рішень законоохоронне та правозахисне завдання часто виходять на перший план, а завдання здійснення (чи продовження) кримінального переслідування носить факультативний характер. Особливо чітко це виявляється на стадії перегляду судових рішень в порядку виключного провадження з підстав, передбачених пунктом 2 частини 1 статті 400-4 КПК, де закон взагалі забороняє поворот до гіршого (частина 2 статті 400-4 КПК), а також у випадку подачі прокурором апеляційного чи касаційного подання, в якому ставиться питання про покращення становища засудженого. У випадку подання прокурором передбаченого законом акту реагування, в якому ставиться питання про погіршення становища засудженого чи виправданого, обвинувальний характер його діяльності очевидний, однак правозахисний аспект також має місце, оскільки йдеться про захист прав потерпілого, цивільного позивача.

Специфіка стадій перегляду судових рішень обумовлює наявність у прокурора ще й додаткових завдань: а) запобігання набранню законної сили і виконанню незаконного та необґрунтованого судового рішення; б) своєчасне ініціювання перегляду неправосудних рішень; в) виявлення злочинних правопорушень представників органів розслідування, суддів та деяких інших учасників процесу на стадії перегляду судового рішення за нововиявленими обставинами.

У контрольних стадіях кримінального процесу лише прокурор несе обов'язок ініціювати перегляд неправосудного рішення шляхом використання передбачених чинним КПК засобів прокурорського реагування.

Другий розділ «Участь прокурора в апеляційному провадженні» складається з трьох підрозділів і присвячений характеристиці апеляційного провадження як контрольної стадії кримінального процесу, а також аналізу

діяльності прокурора щодо ініціювання апеляційного перегляду судового рішення та участі в апеляційному судовому розгляді.

У *підрозділі 2.1. «Поняття та особливості апеляційного провадження»* відзначається, що стадія апеляційного провадження займає центральне місце в загальній системі контрольних стадій кримінального процесу, оскільки в її межах існує найбільше важелів та можливостей для виправлення помилок, допущених на попередніх стадіях кримінального судочинства.

Проаналізовано різноманітні визначення поняття «апеляційне провадження» у наукових джерелах дореволюційної доби (В. Случевський, І. Фойницький), радянського періоду (В. Алексєєв, І. Перлов) та сучасній науково-навчальній літературі (В. Коваль, Р. Куйбіда, В. Тertiшник, В. Шишкін). Наведено авторське визначення апеляційного провадження, під яким розуміється контрольна стадія кримінального процесу, в якій суд апеляційної інстанції за апеляціями учасників процесу переглядає рішення суду першої інстанції, які не набрали законної сили, як з фактичної, так і з юридичної сторони.

У роботі розглянуто завдання апеляційного провадження та його особливості, що розкривають специфіку та сутність цієї контрольної стадії кримінального процесу.

Звернуто увагу на недосконалість редакції статті 347 КПК, в якій на порушення пункту 8 частини 3 статті 129 Конституції України встановлено спеціально-дозвільне замість загально-дозвільного визначення видів судових рішень, на які може бути подана апеляція. Обґрунтовано потребу включення до чинного і нового КПК повного переліку видів постанов (ухвал) суду першої інстанції, які не підлягають такому оскарженню.

Висловлено думку про те, що виправданим обмеженням принципу диспозитивності є така особливість українського інституту апеляційного провадження, як симбіоз чисто апеляційного і ревізійного (колишнього касаційного) порядку перегляду судових рішень, обмеженого принципом «заборони повороту до гіршого», крім випадків, встановлених законом.

Запропоновано віднести розгляд усіх кримінальних справ по першій інстанції до компетенції місцевих судів, рішення яких зацікавлена особа змогла б оскаржити до апеляційного суду. З огляду на невелику кількість справ цієї категорії, що підтверджується статистичними даними, визнано недоцільним створення Апеляційного Суду України.

У *підрозділі 2.2. «Підстави та порядок ініціювання прокурором перегляду судових рішень у кримінальних справах в апеляційному порядку»* наголошено, що прокурор як ініціатор апеляційного перегляду судового рішення якісно відрізняється від інших апелянтів, по-перше, тим, що він, подаючи апеляцію, стоїть на варті як публічних, так і приватних інтересів, захищаючи при цьому права і свободи людини і громадянина, а по-друге, тим, що прокурор є носієм обов'язку ініціювання апеляційного перегляду кожного неправосудного судового рішення, тоді як для усіх інших суб'єктів, зазначених у статті 348 КПК, подача апеляції є правом. Пропонується

включити у Закон України «Про прокуратуру», а також у чинний та новий КПК України норму, яка б безпосередньо вказувала на обов'язок прокурора реагувати на кожне незаконне, необґрунтоване судове рішення у кримінальних справах (в т.ч. шляхом подачі апеляції).

Підтримано пропозицію (В. Долежан, О. Костюченко, В. Маляренко) розширити коло прокурорів-апелянтів за рахунок включення до нього прокурорів вишого рівня, аж до Генерального прокурора України. Наведено додаткові аргументи на користь збереження за прокурором, який затверджував обвинувальний висновок, права на подачу апеляції.

Звернуто увагу на законодавчі неточності щодо назви акту ініціювання прокурором апеляційного провадження. Підтримано думку (В. Коваль) щодо застосування терміну «апеляційне подання» до назви звернення прокурора до суду апеляційної інстанції. Запропоновано доповнити статтю 355 КПК нормою такого змісту: «Апеляцію прокурора вправі доповнити, змінити чи відкликати також і вищестоящий прокурор».

У *підрозділі 2.3. «Участь прокурора у розгляді кримінальних справ в апеляційному порядку»* обґрунтовується обов'язковість участі прокурора в апеляційному розгляді справи, яка обумовлюється необхідністю реального забезпечення принципу змагальності та реалізації прокурором законоохоронного і правозахисного завдань. Внесено пропозицію передбачити у главі нового КПК, присвяченій прокурору, загальну норму такого змісту: «Розгляд справ публічного обвинувачення судами всіх інстанцій здійснюється за участю прокурора». Аналізується проблема участі в апеляційному розгляді безпосередньо прокурора-апелянта.

Визнано за доцільне доповнити пункт 9 вказаного вище галузевого Наказу Генерального прокурора України абзацом такого змісту: «Керівникам прокуратур особисто брати участь у розгляді судами апеляційної та касаційної інстанції найбільш складних та резонансних кримінальних справ».

Прокурор, який бере участь у розгляді справи судом апеляційної інстанції, має погоджувати позицію із заступником прокурора області, відповідальним за діяльність прокуратури з підтримання державного обвинувачення. Проте за ним зберігається право відмовитися від підтримання позиції у справі, яка суперечить його внутрішньому переконанню, що може служити підставою для заміни його іншим представником прокуратури обласного рівня.

Прокурор-учасник апеляційного розгляду може підтримати подану прокурором апеляцію повністю або частково або не підтримати її, проте він не може відмовитися від апеляції, якщо тільки він не був суб'єктом її подання. За будь-яких умов прокурор не залишає розгляду справи, висловлюючи в промові свою думку щодо можливих результатів апеляційного розгляду.

Третій розділ «Участь прокурора у касаційному провадженні» складатиметься з трьох підрозділів і присвячений визначенню суті та специфічних рис касаційного провадження, а також дослідженню

повноважень прокурора щодо ініціювання касаційного перегляду судового рішення і його участі у ньому.

У підрозділі 3.1. *«Поняття та особливості касаційного провадження»* міститься авторське визначення касаційного провадження. «Касаційне провадження – самостійна, контрольньо-перевіркова, факультативна стадія кримінального процесу, в якій суд касаційної інстанції за касаційною скаргою зацікавленої особи чи касаційним поданням прокурора може переглянути судові рішення у зв'язку з неправильним застосуванням норм права».

Звернуто увагу на неприйнятність пропозиції про запровадження правила «касація лише після апеляції» (В. Шишкін, Р. Куйбіда), оскільки тоді законодавець істотно обмежить право особи обирати законні засоби захисту своїх порушених прав. Наведено аргументи на користь зменшення строку касаційного оскарження судових рішень, зазначених у частині 2 статті 383 КПК, принаймні вдвічі, в інтересах забезпечення правової визначеності для учасників процесу.

Підтримано пропозицію (П. Пилипчук) надати окремим, визначеним Пленумом Верховного Суду України рішенням, загальнообов'язковим для судів характеру при розгляді аналогічних правових ситуацій, які б слугували орієнтиром правильного застосування законодавства.

Також підтримується пропозиція утворити в системі загальних судів Вищий кримінальний суд, на який буде покладено функції касаційної інстанції. Це сприятиме оперативності виправлення судових помилок щодо осіб, які звернулися за судовим захистом.

На думку автора, статтю 574 проекту КПК слід викласти у такій редакції:

«Стаття 574. Обсяг перевірки справи судом касаційної інстанції.

Суд касаційної інстанції перевіряє законність та обґрунтованість судового рішення за наявними у справі і додатково поданими матеріалами в тій частині, в якій воно було оскаржено. Суд виходить за межі касаційних вимог з метою усунення порушень закону органами розслідування, судами першої та апеляційної інстанцій, якщо цим не погіршується становище засудженого чи виправданого.

Якщо матеріали касаційного розгляду дають підстави для прийняття рішень на користь інших засуджених, від яких не надійшло скарги або щодо яких не внесено касаційне подання, касаційний суд зобов'язаний прийняти таке рішення».

У підрозділі 3.2. *«Підстави та порядок ініціювання прокурором касаційного провадження»* відзначається, що прокурор наділений повноваженнями щодо внесення касаційного подання як в інтересах обвинувачення, так і для охорони законних прав та інтересів засудженого й інших учасників процесу. Аргументовано необхідність збереження назви акта прокурорського реагування у стадії касаційного провадження – «касаційне подання», оскільки це підкреслює специфіку його процесуального статусу і узгоджується із Законом України «Про прокуратуру».

Аргументується, що межі касаційного реагування прокурора є ширшими за межі апеляційного, оскільки не вимагається узгодженості позиції прокурора-касатора із позицією, яку займав прокурор у суді першої та апеляційної інстанції. Звертається увага на некоректність норм КПК, які, з одного боку, не пов'язують право вносити зміни та доповнення до касаційних подань із участю конкретного вищестояшого прокурора у справі, з іншого – обмежують позицією прокурора-касатора. З огляду на це, пропонується виключити зі статті 390 КПК словосполучення «в межах його позиції».

Запропоновано підтримати положення проекту КПК, яке надає прокурору право вносити касаційне подання в межах його повноважень, оскільки диференціювати коло прокурорів-суб'єктів внесення касаційного подання залежно від набрання чи ненабрання судовим рішенням законної сили, як це передбачено чинним КПК, недоцільно.

Пропонується наділити прокурорів вищого рівня, перерахованих у частині 4 статті 384 КПК, правом внесення касаційних подань на рішення, передбачені частиною 1 статті 383 КПК.

У *підрозділі 3.3. «Участь прокурора у розгляді кримінальних справ в касаційному порядку»* проаналізовано діяльність прокурора-учасника касаційного розгляду, який у разі внесення касаційного подання прокурором вправі підтримати (повністю або частково) або не підтримати його.

Обґрунтовано необхідність надання можливості прокурору-касатору (якщо він цього бажає) відстоювати свою позицію, викладену у касаційному поданні, безпосередньо в суді касаційної інстанції, поряд з обов'язковою участю у касаційному розгляді справи представника Генеральної прокуратури України. Такий підхід узгоджуватиметься із принципом процесуальної самостійності державного обвинувача в разі принципової розбіжності думок прокурорів.

Якщо позиція прокурора не спрямована на погіршення становища засудженого чи виправданого, йому слід завжди розглядати можливість просити суд касаційної інстанції за наявності підстав змінити вирок, оскільки направлення справи на новий судовий чи апеляційний розгляд призводить до невинуватого зволікання.

Пропонується промову прокурора назвати «висновком», який він вправі висловлювати під час касаційного розгляду справи, що підкреслить його особливу роль у кримінальному судочинстві.

Запропоновано доповнити частину 3 статті 394 КПК нормою такого змісту: «У випадку внесення касаційного подання, прокурор виступає першим, в усіх інших випадках – останнім». Така черговість виступів зумовлена обов'язковістю участі прокурора у касаційному розгляді справи.

Четвертий розділ «Участь прокурора у виключному провадженні» складається з двох підрозділів і присвячений з'ясуванню суті, завдань та особливостей виключного провадження, а також аналізу діяльності прокурора на стадіях перегляду судових рішень у зв'язку з

нововиявленими обставинами та з підстав, передбачених пунктом 2 частини 1 статті 400-4 КПК.

У *підрозділі 4.1. «Поняття та особливості виключного провадження»* відзначається, що існує дві стадії кримінального процесу, присвячені перегляду судових рішень у порядку виключного провадження, а саме: у зв'язку з нововиявленими обставинами і у зв'язку з неправильним застосуванням кримінального закону та істотним порушенням кримінально-процесуального закону, які істотно вплинули на правильність судового рішення. У зв'язку з цим підтримано пропозицію (В. Беднарська, Н. Бобечко, В. Попелюшко) врегулювати ці стадії процесу в окремих главах КПК. Крім того, для зручності термінології перегляд судових рішень з підстав, передбачених пунктом 2 частини 1 статті 400-4 КПК, слід назвати винятковим провадженням.

Автором запропоновано власне визначення провадження у зв'язку з нововиявленими обставинами, під яким розуміється виняткова контрольна стадія кримінального процесу, зміст якої складає діяльність органів слідства, прокуратури та суду, врегульована кримінально-процесуальними нормами та здійснювана за зверненнями заінтересованих осіб, з приводу виявлення та фіксації нових обставин, які не були відомі органам розслідування і суду, та перегляду в зв'язку з цим судових рішень, що набрали законної сили. Виняткове провадження визначається як виняткова контрольна стадія кримінального процесу, в якій суд здійснює перевірку правосудності судових рішень, що набрали законної сили, підставами якої є виняткові обставини, встановлені кримінально-процесуальним законом, які з різних причин не були взяті до уваги на попередніх стадіях розгляду справи.

Внесено пропозицію доповнити частину 1 статті 400-5 КПК новою групою нововиявлених обставин, зокрема «порушення закону в діяльності органів розслідування і судів, за які наступає кримінальна відповідальність (за злочини у сфері службової діяльності і проти правосуддя), зловживання з боку представників оперативно-розшукових служб».

У новому КПК серед підстав для перегляду судових рішень у порядку виняткового провадження слід передбачити визнання Конституційним Судом України таким, що не відповідає Конституції України, закону, який було застосовано при розгляді справи, а також винесення рішення Європейським судом з прав людини, в якому встановлено факт порушення Україною Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

У *підрозділі 4.2. «Проблеми ініціювання прокурором виключного провадження та його участі у ньому»* проаналізовано повноваження прокурора під час перегляду судового рішення у зв'язку з нововиявленими обставинами та з підстав, передбачених пунктом 2 частини 1 статті 400-4 КПК, та проблеми їх реалізації.

Запропоновано усі повноваження щодо ініціювання перегляду судового рішення у зв'язку з нововиявленими обставинами передати прокурорам обласної ланки та закріпити у КПК норму, відповідно до якої усі

процесуальні рішення прокуратури, прийняті в межах даної стадії, повинні підлягати оскарженню як до вищестоящего прокурора, так і до суду.

Висловлено думку про необхідність уніфікації кола осіб – ініціаторів перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами, обравши один із двох варіантів: встановити вичерпний перелік таких осіб або обмежитись існуванням загальної норми, в якій передбачити можливість використання прокурором будь-яких джерел інформації, які свідчать про наявність підстав для перегляду судового рішення.

Звернуто увагу на потребу деталізації процедури порушення провадження у зв'язку з нововиявленими обставинами через закріплення підстав для винесення прокурором постанови про проведення розслідування нововиявлених обставин або про відмову у цьому за результатами проведення перевірки, які умовно пропонується поділити на позитивні та негативні. Для проведення поспередньої перевірки з метою з'ясування підстав для проведення розслідування в законі доцільно передбачити термін до одного місяця.

Запропоновано закріпити у КПК можливість зупинення виконання судового рішення, яке набрало законної сили, у зв'язку з його переглядом за нововиявленими обставинами та віднести це до компетенції суду за ініціативи прокурора.

Для забезпечення термінологічної єдності варто внести зміни до частини 1 статті 400-7, частин 4, 5 статті 400-8 КПК і замінити слово «принесити» подання на «вносити» подання.

Підтримано висловлену в літературі пропозицію (Н. Бобечко) щодо розроблення спеціальної судової процедури виправлення судової помилки в рамках провадження у зв'язку з нововиявленими обставинами і запропоновано виключити з глави 32 КПК положення про розгляд цих справ за правилами, встановленими для перегляду судових рішень у касаційному порядку.

Зроблено висновок, що прокурор прирівнюється до усіх інших суб'єктів звернення до Верховного Суду України із клопотанням про перегляд судового рішення з підстав, передбачених пунктом 2 частини 1 статті 400-4 КПК. Відсутність фігури прокурора в переліку осіб, переписка з якими не ведеться, свідчить про те, що прокурор – офіційна особа і не розглядається як звичайний скаржник, хоча й інші особи, зважаючи на статтю 40 Конституції України, вправі вимагати повідомлення про результати розгляду їхнього звернення.

Обґрунтовано пропозицію встановити в КПК правило, згідно з яким у засіданні щодо перегляду судового рішення з підстав, передбачених пунктом 2 частини 1 статті 400-4 КПК, повинен брати участь Генеральний прокурор України або його заступник.

ВИСНОВКИ

В результаті проведеного дослідження автор дійшов таких висновків.

1. У незалежній Україні розвиток інституту перегляду судових рішень у кримінальних справах відбувався на всіх етапах судової реформи, в результаті чого у контрольних стадіях процесу були визначені такі види провадження: апеляційне, касаційне та виключне.

2. Завдання прокурора як учасника усіх контрольних стадій кримінального процесу обумовлені його конституційною функцією підтримання державного обвинувачення і поділяються на основні та додаткові.

3. Особлива роль прокурора на контрольних стадіях полягає в тому, що він, маючи рівні з іншими учасниками права щодо відстоювання своєї позиції і доведення її правильності перед судом, виконує принципово інші обов'язки. Лише прокурор несе обов'язок ініціювати перегляд неправосудного рішення.

4. У роботі виділено та проаналізовано особливості апеляційного, касаційного та виключного провадження та запропоновано авторські визначення даних стадій процесу. Зроблено висновок, що судові рішення на цих стадіях переглядається із використанням ревізійних засад, що обмежуються принципом «заборони повороту до гіршого».

5. Обґрунтовано, що прокурор як суб'єкт апеляційного провадження (в узагальненому вигляді) має подвійний статус: як *ініціатор* перегляду судових рішень і як *учасник* апеляційного розгляду, беручи участь у ньому в обов'язковому порядку, незалежно від того, подавав він апеляцію чи ні.

6. Запропоновано розширити коло працівників прокуратури, які мають право подавати апеляції, аж до Генерального прокурора України, оскільки лише на прокурора як охоронця суспільних інтересів покладено обов'язок реагувати на кожне неправосудне рішення. Виходячи з принципу єдності і централізації прокуратури, необхідно надати право прокурору вищого рівня відкликати апеляцію прокурора нижчого рівня.

7. Обґрунтовано, що внесення касаційного подання, як і подача апеляції, за наявності підстав є безумовним обов'язком прокурора, що впливає з чинного законодавства.

8. Додатково аргументовано необхідність створення Вищого кримінального суду як касаційної інстанції з метою забезпечення оперативності виправлення судових помилок.

9. Проаналізовано практику участі прокурора у засіданні суду касаційної інстанції. Прокурор може підтримати повністю чи частково, або не підтримати касаційне подання. Крім того, він висловлює думку з приводу поданих касаційних скарг інших учасників процесу. При цьому висловлювання прокурора слід було б називати «висновком», що підкреслить його особливу роль у кримінальному судочинстві.

10. Внесено пропозицію конкретизувати перелік нововиявлених обставин, зокрема виділити в ньому порушення закону в діяльності органів розслідування і судів, за які наступає кримінальна відповідальність (за

злочини у сфері службової діяльності і проти правосуддя), зловживання з боку представників оперативно-розшукових служб.

11. Серед підстав для перегляду судових рішень у порядку виняткового провадження слід передбачити визнання Конституційним Судом України таким, що не відповідає Конституції України, закону, який було застосовано при розгляді справи, а також винесення рішення Європейським судом з прав людини, в якому встановлено факт порушення Україною Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

12. Запропоновано усі повноваження щодо ініціювання перегляду судового рішення у зв'язку з нововиявленими обставинами передати прокурорам обласної ланки та закріпити у КПК норму, відповідно до якої усі процесуальні рішення прокуратури, прийняті в межах даної стадії, можуть бути оскаржені як до вищестоящого прокурора, так і до суду.

13. Доцільно скасувати обмеження перегляду за нововиявленими обставинами виправдувального вироку, ухвали чи постанови про закриття справи однорічним строком, а тому необхідно з частини 1 статті 400-6 КПК виключити слова «не пізніше одного року з дня виявлення нових обставин».

14. Наведено аргументи на користь деталізації процедури порушення провадження у зв'язку з нововиявленими обставинами через закріплення підстав для винесення прокурором постанови про проведення розслідування нововиявлених обставин або про відмову в цьому за результатами проведення перевірки, які умовно пропонуються поділити на позитивні та негативні.

15. Підтримано пропозицію про розроблення спеціальної судової процедури виправлення судової помилки в рамках провадження у зв'язку з нововиявленими обставинами.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Фідря Ю.О. Участь прокурора в апеляційному провадженні / Ю.О.Фідря // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. – Одеса, 2004. – Вип. 22. – С. 997 – 1004.

2. Фідря Ю.О. Актуальні проблеми участі прокурора в апеляційному провадженні / Ю.О.Фідря // Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України : зб. наук. ст. – Івано-Франківськ, 2004. – Вип. XIII. – С.190 – 195.

3. Фідря Ю.О. Завдання та процесуальне положення прокурора на контрольних стадіях кримінального процесу / Ю.О. Фідря // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. – Одеса, 2006. – Вип. 28. – С. 90 – 96.

4. Фідря Ю.О. Поняття та завдання касаційного провадження / Ю.О.Фідря // Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України : зб. наук. ст. – Івано-Франківськ, 2006. – Вип. XVII. – С.260 – 265.

5. Фідря Ю.О. Деякі особливості перегляду судових рішень в порядку виключного провадження / Ю.О.Фідря // Бюл. М-ва юстиції України. – 2008. – № 5. – С. 85 – 93.

6. Фідря Ю.О. Підготовка та участь прокурора у розгляді кримінальних справ в апеляційному порядку / Ю.О. Фідря // Вісн. прокуратури. – 2008. – № 6. – С. 101 – 108.

7. Фідря Ю.О. Проблеми ініціювання прокурором касаційного провадження / Ю.О. Фідря // Наук. вісн. Ужгород. нац. ун-ту. Серія: Право. – 2008. – № 11. – С. 359 – 362.

8. Фідря Ю.О. Завдання та процесуальне положення прокурора на контрольних стадіях кримінального процесу / Ю.О. Фідря // Проблеми вдосконалення правового забезпечення прав та основних свобод людини і громадянина в Україні : матеріали Регіон. міжвуз. наук. конф. молодих вчених та аспірантів, 22 квіт. 2005 р. – Івано-Франківськ, 2005. – С. 247 – 253.

9. Фідря Ю.О. Поняття та особливості апеляційного оскарження / Ю.О. Фідря // Актуальні питання реформування правової системи України : зб. наук. ст. за матеріалами II Міжвуз. наук.-практ. конф. – Луцьк, 2005. – Ч. II. – С. 383 – 387.

10. Фідря Ю.О. Поняття та завдання касаційного провадження / Ю.О.Фідря // Проблеми вдосконалення правового забезпечення прав та основних свобод людини і громадянина в Україні : матеріали Всеукр. міжвуз. наук. конф. молодих вчених та аспірантів, 28 квіт. 2006 р. – Івано-Франківськ, 2006. – С.392 – 396.

11. Фідря Ю.О. Особливості касаційного провадження в кримінальних справах / Ю.О. Фідря // Актуальні питання реформування правової системи України : зб. наук. ст. за матеріалами III Міжнар. наук.-практ. конф., м. Луцьк, 2 – 3 черв. 2006 р. – Луцьк, 2006. – Т. II. – С. 240 – 244.

12. Фідря Ю.О. Виключне провадження – резервний механізм забезпечення правосудності судових рішень у кримінальних справах / Ю.О.Фідря // Актуальні проблеми юридичної науки : зб. тез Міжнар. наук. конф. «Шості осінні юридичні читання», (м. Хмельницький, 26 – 27 жовт. 2007 р.). – Хмельницький, 2007. – Ч. 3. – С. 305 – 307.

13. Фідря Ю.О. Завдання касаційного провадження / Ю.О.Фідря // Проблеми вдосконалення правового забезпечення прав та основних свобод людини і громадянина в Україні : матеріали Всеукр. міжвуз. наук. конф. молодих вчених та аспірантів, 20 квіт. 2007 р. – Івано-Франківськ, 2007. – С.412 – 417.

14. Фідря Ю.О. Реалізація прокурором кримінального переслідування на контрольних стадіях кримінального процесу / Ю.О. Фідря // Визначальні тенденції генезису державності і права : зб. наук. пр. – Миколаїв, 2007. – 337 – 340.

15. Фідря Ю.О. Касаційне провадження крізь призму судово-правової реформи в Україні / Ю.О. Фідря // Актуальні питання реформування правової системи України : зб. наук. ст. за матеріалами IV Міжнар. наук.-

практ. конф., м. Луцьк, 1 – 2 черв. 2007 р. – Луцьк, 2007. – Т. II. – С. 365 – 367.

16. Фідря Ю.О. Деякі аспекти участі прокурора у розгляді кримінальної справи за апеляцією / Ю.О. Фідря // Формування правової держави в Україні: проблеми і перспективи : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., Тернопіль, 11 квіт. 2008 р. – Тернопіль, 2008. – С. 584 – 588.

17. Фідря Ю.О. Позиція прокурора, який бере участь у розгляді кримінальної справи за апеляцією / Ю.О. Фідря // Актуальні проблеми формування громадянського суспільства та становлення правової держави : зб. наук. пр. Міжнар. наук.-практ. конф., 5 – 6 черв. 2008 р. – Черкаси, 2008. – С. 214 – 219.

18. Фідря Ю.О. Причини та підстави ініціювання прокурором касаційного провадження / Ю.О. Фідря // Верховенство права у процесі державотворення та захисту прав людини в Україні : матеріали ІХ Всеукр. наук.-практ. конф., (30 – 31 трав. 2008 р.). – Острог, 2008. – С. 294 – 297.

19. Фідря Ю.О. Проблеми ініціювання прокурором перегляду кримінальних справ у апеляційному порядку / Ю.О. Фідря // Актуальні питання реформування правової системи України : зб. наук. ст. за матеріалами У Міжнар. наук.-практ. конф., м. Луцьк, 30 – 31 трав. 2008 р. – Луцьк, 2008. – С. 779 – 582.

20. Фідря Ю.О. Прокурор як учасник розгляду кримінальної справи у касаційному порядку / Ю.О. Фідря // Актуальні проблеми юридичної науки : зб. тез Міжнар. наук. конф. «Сьомі осінні юридичні читання», (м. Хмельницький, 28 – 29 листоп. 2008 р.). – Хмельницький, 2008. – Ч. 4. – С. 233 – 235.

21. Фідря Ю.О. До питання про контрольні стадії кримінального процесу / Ю.О. Фідря // Развитие государственности и права в Украине: реалии и перспективы : сб. науч. тр. – Симферополь, 2009. – Ч. 1 : материалы I Междунар. науч.-практ. конф., (24 апр. 2009 р.). – С. 614 – 617.

22. Фідря Ю.О. Окремі питання проведення прокурором перевірки в межах провадження у зв'язку з нововиявленими обставинами / Ю.О. Фідря // Формування правової держави в Україні: проблеми і перспективи : матеріали ХІ Всеукр. наук.-практ. конф., Тернопіль, 24 квіт. 2009 р. – Тернопіль, 2009. – С. 342 – 345.

23. Фідря Ю.О. Особливості проведення прокурором розслідування нововиявлених обставин / Ю.О. Фідря // Правове життя сучасної України : тези доп. Міжнар. наук. конф. проф.-викл. складу, м. Одеса, 5 – 6 черв. 2009 р. – Одеса, 2009. – С. 656 – 658.

АНОТАЦІЯ

Фідря Ю.О. Діяльність прокурора в контрольних стадіях кримінального процесу. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.10 – судоустрій; прокуратура та адвокатура. – Одеська національна юридична академія, Одеса, 2010.

Робота є комплексним науковим дослідженням проблем судочинства і діяльності прокуратури у контрольних стадіях кримінального процесу.

У роботі досліджено еволюцію, сучасний стан і перспективи розвитку в Україні контрольних стадій кримінального процесу; визначено особливості правового статусу прокурора як учасника перегляду судових рішень у кримінальних справах загалом і по окремих контрольних стадіях судочинства; розглянуто і проаналізовано практику участі прокурора в апеляційному, касаційному та виключному провадженні на основі матеріалів кримінальних справ і судових рішень.

Внесено пропозиції щодо змін і доповнень до Закону України «Про прокуратуру», КПК України, галузевого наказу Генерального прокурора України з метою удосконалення організації діяльності суду і прокуратури у цій сфері.

Ключові слова: прокурор, контрольні стадії кримінального процесу, апеляційне провадження, касаційне провадження, виключне провадження, провадження у зв'язку з нововиявленими обставинами.

АННОТАЦИЯ

Фидря Ю.А. Деятельность прокурора в контрольных стадиях уголовного процесса. – Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.10 – судоустройство; прокуратура и адвокатура. – Одесская национальная юридическая академия, Одесса, 2010.

Работа является комплексным научным исследованием проблем судопроизводства и деятельности прокуратуры в контрольных стадиях уголовного процесса.

Первый раздел посвящён общей характеристике контрольных стадий уголовного процесса в контексте судебно-правовой реформы, а также исследованию задач прокурора на этих стадиях. Сделан вывод о том, что задачи прокурора как участника всех контрольных стадий уголовного процесса обусловлены его конституционной функцией поддержания государственного обвинения и подразделяются на основные и дополнительные.

В этом же разделе высказано мнение, что особая роль прокурора на стадиях пересмотра судебных решений проявляется в том, что он, имея равные с другими участниками права по отстаиванию своей позиции и доказыванию её перед судом, наделен принципиально иными обязанностями. Только прокурор обязан инициировать пересмотр незаконного и необоснованного судебного решения.

Второй раздел посвящен характеристике апелляционного производства как контрольной стадии уголовного процесса, а также анализу

деятельности прокурора по инициированию апелляционного пересмотра судебного решения и участию в апелляционном судебном рассмотрении.

Раздел третий посвящен определению сути и специфических черт кассационного производства, а также исследованию полномочий прокурора по инициированию кассационного пересмотра судебного решения и его участию в нём.

В четвёртом разделе анализируется суть, задачи и особенности исключительного производства, рассматриваются актуальные проблемы деятельности прокурора на стадиях пересмотра судебных решений в связи с вновь открывшимися обстоятельствами и в связи с наличием оснований, предусмотренных пунктом 2 части 1 статьи 400-4 УПК. Внесено предложение все полномочия по инициированию пересмотра судебных решений в связи с вновь открывшимися обстоятельствами передать прокурорам областного звена и закрепить в УПК норму, согласно которой все процессуальные решения прокуратуры, принятые в рамках данной стадии, могут быть обжалованы как вышестоящему прокурору, так и в суд.

В работе содержатся предложения о внесении изменений и дополнений в Закон Украины «О прокуратуре», УПК Украины, отраслевой приказ Генерального прокурора Украины, а также по улучшению организации деятельности суда и прокуратуры в этой сфере.

Ключевые слова: прокурор, контрольные стадии уголовного процесса, апелляционное производство, кассационное производство, исключительное производство, производство в связи с вновь открывшимися обстоятельствами.

SUMMARY

Fidria U.O. The prosecutor's activity in control stages of criminal process. – Manuscript.

The dissertation for candidate's degree in law sciences, specialty 12.00.10 – judiciary; public prosecutor's office and advocacy. – Odesa National Juridical Academy, Odesa, 2010.

The thesis is devoted to a complex scientific investigation of problems of juridical system, juridical proceedings and activity of the Public Prosecution in control stages of criminal process.

Evolution, modern position and long-term development of control stages of criminal action in Ukraine were investigated; the peculiarities of legal status of prosecutor as a participant of reviewing of judicial decisions in criminal cases in the whole and separate control stages of judicial production were defined; the practice of prosecutor's participant in appeal, cassation and exclusive conducting according to the materials of criminal cases and published judicial decisions were considered and analyzed.

Propositions concerning the changes and amendments of laws of Ukraine «About the Public prosecutor's office», Criminal proceeding Code of Ukraine,

sectoral order of the Prosecutor General of Ukraine and the improvement of activity of Court of Justice and Public prosecution in this sphere were inserted.

Key words: prosecutor, control stages of criminal process. appeal conducting, cassation conducting, exclusive conducting, conducting in connection with new circumstances.